

tvistsömsbroderier behandlas i avslutning till den kända Fogdö-bonaden, och slutligen framdragas några vävsömsbroderier, bland vilka altarbrunet från Norderöns kyrka väl är av mest intresse.

I slutkapitlet om svenska broderier med guld, silver, silke och pärlor får man först en utomordentligt klar bild av den mycket produktiva Vadstena-skolans verksamhet. I denna urskiljas tre stilar, de två första karakteriserade av att sömnaden utföres direkt på bottentyget. Det kanske förnämsta arbetet i stil I är Linköpings domkyrkas altarbrun i Östergötlands museum, och i stil II ett altarbrun i Vadstena klosterkyrka. Utmärkande för stil III är, att broderierna appliceras färdiga på tyget, som nu är ett tjockare stoff. Hit höra några mässhakar och dalmatikor i Linköpings domkyrka samt framför allt biskop Kertil Karlssons mitra från samma

kyrka (dep. i Stat. Hist. museum). Vid sidan av Vadstena-skolan verkade en ateljé i Stockholm, som höll sig mera à jour med moderiktningarna än den konservativa Vadstena-skolan men utmärkes av mera kraftig form och grällare färg. Med visst fog kan den store kyrkmålaren Albertus Pictor »pärlstikkare» räknas hit, och av denna skolas förnämsta arbeten må nämnas en mässhake från Kvarsebo och det inskriftförsedda altarbrunet från Ödeby i Örebro museum.

Det utomordentliga verkets höga kvalitet har emellertid en avigsida. Priset och den starkt begränsade upplagan har förvandlat det till en lyxartikel, som knappast nås av den intresserade allmänhet, som just i dessa dagar känner behovet av en utförlig skildring av våra medeltida textilskatte.

Bengt Cnattingius.

Musikken i gudstjenesten¹.

Jeg vil gjerne med nogen ord faa fremlægge mit syn paa musikkens betydning for gudstjenesten og paa hvordan det bedst vil la sig gjøre at løse prestens og organistens fælles opgave i kirken.

Den intime forbindelse mellem religion og musik er ikke av ny datum; den kan føres tilbage til ældgammel tid. Den hellige skrift gir os tydelige vink om i hvilken utstrækning tonene blev benyttet som formidlende faktor i gudsdyrkelsen. Vi hører om assyrerne, ægypterne og grækerne hvorledes de opfattet musikken som ufravikelig forbundet med gudsdyrkelsen. Den græske fi-

lososof Plutarch sier i sit verk »De musica»: »Det er menneskeheten en hellig og ledende pligt at synge hymner til guderne, som har tildelt menneskene en artikuleret stemme.» —

Har gudsdyrkelsen behov for musikken som formidler, er paa den anden side kunsten i meget stor gjæld til religionen for al den inspiration som den fremfor alle har git og fremdeles gir den. Der er sagt, og det holder vistnok stik, at mindst fjerdeparten — kanske tredjedparten — av al den bedste musik som idag staar til vor raadighet, hører kirken til.

I lang tid var kirken faktisk mu-

¹ Tal inför teologie studerande i Oslo. Infört i »Under Kirkehvælv», som tillika är organ för Norges Organistforening, i vilken organist W. Huus-Hansen är Formand.

sikkens eneste forum; det var der den fik sin utvikling. Senere har den rigtignok saa at si emancipert sig — antat mere selvstændige former som utvikledes under mere profan paavirkning. Men tiltrods herfor vil selv disse former for *kjenderen* kunne opvise træk som bærer bud om deres tidligste oprindelse.

Forbindelsen mellem religion og musik har faat sit smukkeste uttrykk i Davidssalmene, som til tidenes ende vil virke til trøst og glæde for den gudfrygtige sjæl, — saadan som de gjennom tidene ved hjertenes og stemmenes inderlige forening har rørt menneskenes dypeste strenger paa en slik maate, at de synes at føre deres sjæle til selve himlens port, — saa sier den engelske prest G. Wauchope Stewart, hvis bok »Music in Church Worship» jeg vil benytte anledningen til at anbefale som en bok der viser forfatterens enestaaende forstaaelse for sit emne.

Musikken i vore gudstjenester maa betragtes som en trinitet, idet salmesangen, den liturgiske musik og orgelpræludierne i samstemmighet skal danne rammen om gudsordet og forkyndelsen. Men da er det ogsaa her en nødvendig forutsætning, at den inderlige forbindelse mellom tekst og toner er tilstede. Paa dette punkt ligger netop vanskeligheten for os kirkemusikere. Den bestaar i at indpasse orgelspillet saadan, at det fylder den plass det har faat, uten at henlede oppmerksomheten paa selve spillet som det var en præstation. Med andre ord at orgelspillet *tjener* gudstjenesten og ikke *behersker* den. Det er en opgave som er sværere end man skulde tro, og min personlige erfaring som organist er den at opgaven stadig blir vanskeligere, kanskje fordi man efterhvert lærer at betragte den dyper og mere indenfra. Orglets ind-

sats under salmesangen og responsorierne er det akkompagnerende instruments; men samtidig er det organistens sak at benytte dette herlige instruments virkemidler til at understreke salmens eller responsoriets tekstindhold, — vel at merke saaledes at det tjener gudstjenesten. Jeg anser det derfor for uheldig at variere orglets klangfarver inden samme vers, fordi det da let vil bidra til at adsprede istedenfor at samle. Men jeg anser det for likefremt forkastelig naar organisten — hvad det desværre enkelte gange har været anledning for mig til at konstatere — forsøker at reproducere salmens bokstavelige indhold, f. eks. hvor dette refererer til torden eller storm, trompeter eller basuner, istedenfor at stræpe efter at gi uttrykk for *følelser* som indholdet vækker hos en selv og antas at vække hos den deltagende menighet. Derfor: et lite variert orgelspil (jeg hadde nær sagt monotont) er langt at foretrekke for nogensomhelst overdrivelse i den retning.

Det gjælder imidlertid her som ved den liturgiske musik og ved valg av orgelmusik til bruk i gudstjenesten: et godt samarbeide mellom kirkens prester og dens organister er absolut nødvendig. Jeg antar det kan ha sin betydning ogsaa for presten at raadføre sig med organisten i flere spørsmåal, f. eks. hvor det gjælder salmevalg; det blir ofte tat altfor litet hensyn til den valgte salmes melodi, om hvorvidt den er kjendt eller om den er brukbar til fremme av menighetssangen. Hvis ikke menigheten synger, mister gudstjenesten noget av det der skal bidra til at styrke samfølelsen i kirken.

Nej, samarbeidet har desværre ikke været saa godt som det burde mange ganger; prest og organist har gaat hver sin vei, og *det* har ikke været til gagn for nogen av dem og

slet ikke for kirken selv. De senere tider har heldigvis ændret dette forhold betydelig, og det er glædelig at kunne fastslaa, at trangen til samarbeide er tilstede hos saavel prester som organister. Dette har den allerstørste betydning for at skape den harmoni som er betingelsen for en virkelig gudstjeneste. Det gir det bedste haab for løsningen av en efter min mening saare viktig opgave, den nemlig at vække menighetens forstaaelse for hvad gudstjenesten er og for betydningen av at menigheten personlig deltar i den, saaledes at ogsaa menigheten skal gi noget og ikke bare ta imot. Dens indsats i gudstjenesten er kanskje den mest betydningsfulde!

Enhet i liturgisk henseende er en av betingelsene for at det skal lykkes. Jeg tror at kunne si at det er godt haab om at faa én fælles liturgisk musik for den norske kirke. Kan vi faa menighetens almindelige deltagelse i vor vakre høimesse-liturgi til at bli et faktum, vil det være av større betydning end aldrig saa mange vespergudstjenester.

Jeg mener ikke dermed at jeg misbilliger de nu hyppigere forekommende vesper; det være langt fra!

Men vesperen bør efter min mening i langt større grad bygge paa *menighetsdeltagelse* end tilfældet nu ofte er. Det var ganske visst en glæde for mig at faa overvære de rike liturgiske særgudstjenester i Linkøping, men det forekommer mig at der var langt mere grund til at beundre, at *høimessen* der hadde langt større forstaaelse hos menigheten og langt større aktiv tilslutning end hos os. Jeg vil ønske at vore vespergudstjenester vil la menigheten komme mere til orde end hittil, ved mere salmesang og ved at den liturgiske musik blir av saadan art, at den lettere finder gjenklang hos menigheten og derved opmuntrer den til at ta del i den.

Jeg slutter med at uttrykke min glæde over at jeg blev git anledning til for denne forsamling at komme frem med noget av det som ligger mig som organist allermest paa hjertet. Jeg tar det som et godt varsel om at det gode samarbeide mellem Norges geistlighet og Norges kirke-musikere i fremtiden vil utdypes, til gagn for menigheten og til velsig-nelse for det fælles arbeide i kirken mot det store maal!

W. Huus-Hansen.

Palestrinakören..

Med stora förväntningar emot-sågs Palestrinakörens besök i vårt land, icke så mycket kanske på grund av vad man på förhand fått veta rörande körens sammansättning och kapacitet som mera av den anledningen, att dess repertoar upptog ett flertal gammalitalienska kompositioner, som här tyvärr mera sällan förekomma på ett konsertprogram. Det kan utan överdrift sägas, att kören i fråga om

material och teknik fullt svarade mot sitt rykte och att programmet på ett hart när fulländat sätt bragtes till utförande. Konserten i Stockholms Storkyrka hade samlat en talrik och ovanligt representativ publik, som med andakt följde aftonens prestationer. Underbart klingade Marcellusmässans Kyrie och Credo, gripande verkade Clemens non Papa's motett Vox in Rama. Det måhända starkaste intryc-